

Motion till riksdagen 2007/08:U219

av **Lena Olsson m.fl. (v)**

Terroristlistor och rättssäkerhet

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett svenskt initiativ i EU för en fullständig översyn av den rättsliga regleringen av EU:s terroristlistor.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett svenskt initiativ i FN för en fullständig översyn av den rättsliga regleringen av FN:s terroristlistor.

2 Bakgrund

Den 11 juli 2007 meddelade EU:s förstainstansrätt att EU:s beslut att frysa tillgångarna för professor Jose Maria Sison och Stichting al-Aqsa var olagliga. Man använde samma motivering som i domen i december 2006, som gällde Folkets Mujahedin i Iran (PMOI).

I samtliga domar slog domstolen fast att grundläggande rättigheter och processuella garantier hade åsidosatts. Särskilt pekade domstolen på att de berörda inte fått någon motivering till varför sanktioner införts mot dem och att de följaktligen inte heller hade någon möjlighet att försvara sig och få en rättvis rättegång i enlighet med kraven i Europakonventionen om mänskliga rättigheter.

Efter domen i PMOI-målet gjorde EU en genomgång av reglerna för terroristlistorna, bl.a. för hur grupper och personer förs upp på listan, av behovet av en motivering för besluten och om hur yrkanden om avförande från listan skall hanteras. Genomgången, som i huvudsak skett utan insyn, resulterade i begränsade förändringar.

EU:s terroristlista skapades den 27 december 2001 genom en gemensam ståndpunkt, 2001/931CFSP (OJ 2001 L 344/93), som är den rättsliga grunden för listorna, och förordning 2580/2001/EC, som ger möjlighet att frysa utländska, icke-EU-terroristers tillgångar. Lagstiftningen beslutades i ett skrift-

Fel! Okänt namn på

ligt förfarande utan att ha varit föremål för någon demokratisk granskning och debatt. Denna lagstiftning hade föregåtts av att FN:s terroristlista över personer med anknytning till talibanerna, Usama Bin Laden eller Al Qaida inkorporerats i EU:s lagstiftning.

Enligt den gemensamma ståndpunkten är grunden för att föras upp på listan ”inblandning i terroristhandlingar”, dvs. i enlighet med EU:s mycket vida definition av terrorism. Det krävs också att en begäran kommer från en behörig myndighet i ett medlemsland.

Formellt sett tas besluten om att föra upp personer eller grupper på listan av rådet, men informationen värderas först av ett ”clearing house”, vars mandat, sammansättning och procedur är hemliga.

3 EU:s reformer av terroristlistlagstiftningen

En central del av reformen är skapandet av ”CP 931 WP”, en EU-arbetsgrupp för genomförande av den gemensamma ståndpunkten 2001/931/ CFSP. Det är svårt att se att CP 931 WP har några andra uppgifter eller på något sätt skiljer sig från det ”clearing house” som var dess föregångare.

Viktigare än det föregående är förmodligen att beslutet att föra upp någon på terroristlistan ska innehålla en tillräckligt detaljerad motivering för att den berörde skall förstå skälen till åtgärden.

Det skall finnas möjlighet att framställa krav på att bli avförd från listan. Ett sådant krav bereds av arbetsgruppen CP 931 WP som lämnar en beslutsrekommendation till Coreper, som beslutar om personen eller gruppen skall avföras från eller vara kvar på listan.

4 Kvarstående problem med rättssäkerheten

Det är ett framsteg att den som berörs får en motivering till beslutet. Men fortfarande är själva grunden för beslutet högst dubiös. Det finns inte krav på att den stat som yrkar att någon skall föras upp på listan skall prestera någon som helst bevisning för att vederbörande har någon koppling till terrorism.

Kravet på att det skall vara ”en kompetent myndighet” som begär att någon skall föras upp på listan är så ospecificerat att varje nationellt beslut kommer att anses fattat av behörig instans.

Den kriminalisering som förfarandet innebär är både godtycklig och utan möjlighet till ansvarsutkrävande. Det saknas både rättslig och demokratisk kontroll eftersom de hemliga beslut som fattas av enskilda stater inom ramen för CP 931 WP inte kan prövas i nationella domstolar.

Förfarandet för avförande från listan är inte godtagbart från rättssäkerhets-synpunkt. CP 931 WP, som de facto har hela makten i denna fråga, är inte föremål för något ansvarsutkrävande.

Fel! Okänt namn på

Rätten till rättvis rättegång uppfylls inte genom den begränsade prövning som kan ske i EG-domstolen. Den prövar främst om det skett något fördragsbrott och kan i detta sammanhang bara pröva frågan om själva frysningen av tillgångar.

Det råder ingen tvekan om att terroristlistningen riskerar att leda till allvarliga brott mot ett antal rättigheter som skyddas av Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna. Det gäller inte bara rätten till en rättvis rättegång utan även förbudet mot utomrättslig bestraffning, rätten till respekt för familjelivet och privatlivet, yttrande- och föreningsfriheten och rätten till effektivt rättsmedel.

Besluten om att frysa tillgångar rör äganderätten, och det råder ingen tvekan om att den som berörs av ett sådant beslut har rätt till en rättvis rättegång i en domstol med oberoende och opartiska domare. Allt detta har eliminerats av EU och saken kommer säkert att prövas av domstolen i Strasbourg.

Uppförande på terroristlistan har långtgående konsekvenser utöver själva frysningen av tillgångar. En anklagelse att någon är terrorist eller stöder terrorism är bland det allvarligaste som kan drabba en människa. Utöver stigmat som en terroristetikett innebär är själva sanktionerna förödande för den som drabbas.

Sverige bör ta initiativ till en fullständig översyn av den rättsliga regleringen av EU:s terroristlistor.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5 FN:s terroristlistor

FN:s terroristlistor fungerar ännu sämre än EU:s från rättssäkerhetssynpunkt. Där saknas t.o.m. den mycket begränsade möjlighet som finns att få saken rättsligt prövad av EG-domstolen. Under hösten 2001 godtog FN:s säkerhetsråd och rådets sanktionskommitté okritiskt alla namn på USA:s terroristlista. Listningen har fått konsekvenser för många personer i världen som drabbats av rättsosäkra sanktioner. Även svenska medborgare har drabbats. Sverige bör därför ta initiativ till en fullständig översyn av den rättsliga regleringen av FN:s terroristlistor.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 25 september 2007

Lena Olsson (v)

Marianne Berg (v)

Gunilla Wahlén (v)

Hans Linde (v)

Alice Åström (v)